

Vztahy v univerzu

Ladislav Hejdánek

jedná se o část původního dokumentu:

[2014](#)

- ♦ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 23. 11. 2014
- ♦ philosophical diary – record, Czech, origin: 23. 11. 2014

Vztahy v univerzu

Když mluvíme o vztazích nebo souvislostech, musíme přísně rozlišovat, kdy jde o vztahy „skutečné“, kdy nepotřebujeme žádného pozorovatele či posuzovatele, který by je mohl „konstatovat“, a kdy jde naopak o vztahy jen námi nebo prostě nějakými pozorovateli zjišťované, které však nemají svou vlastní aktuální skutečnost. Tak třeba mezi naším psem a psem, kterého jsme viděli při své jedné cestě do jiné země, může být podobnost, může jí např. o stejné plemeno, ale tu (třeba velkou) podobnost musíme (a můžeme) konstatovat pouze za předpokladu, že aspoň jednoho psa dobře známe, zatímco druhého vidíme na místě natolik vzdáleném, že je vysoce nepravděpodobné, že jde o téhož psa, a na tom pak stavíme svůj úsudek. Mezi oběma psy však opravdu může být nějaký skutečný vztah, ale ten nemůžeme přímo zjistit, ale můžeme po něm začít pátrat. Avšak tento skutečný vztah není a nejspíš ani nemůže být aktuální, nýbrž půjde asi o velmi složitou spleť genetických (pěstitelských) souvislostí, které můžeme třeba odhalit zkoumáním jejich rodokmenů (jde-li o šlechtěné plemeno); v největším počtu případů však takové skutečné vztahy či souvislosti zůstávají skryty a neznámy, a my se o ně ani moc nestaráme, protože obvykle na nic vůbec nezáleží. Podobně se to však má se všemi vztahy v univerzu; mimořádně dobrým příkladem je poloha hvězd a souhvězdí na našem nebi: jsme to my, kteří – ze své perspektivy – rozpoznáváme a pojmenujeme tu či onu hvězdu nebo to či ono souhvězdí, a s pokračujícím astronomickým zkoumáním už dnes s jistotou víme, že hvězdy a souhvězdí, jak se nám jeví na obloze, k sobě vůbec nemusí náležet, ale mohou od sebe být odděleny obrovskými vzdálenostmi, takže jejich blízkost může být pouze zdánlivá. A navíc při mimořádně velkých vzdálenostech, jež je od sebe dělí, nemůžeme si ani být jisti, že srovnávané obě hvězdy v současné době ještě existují, ani v jaké vzdálenosti od sebe v dané době jsou. To s naprostou přesvědčivostí ukazuje, že mezi tím, co právě pozorujeme, a tím, jak to právě vskutku „jest“, bývá někdy obrovský rozdíl.

(Písek, 141123-1.)